

การจัดการป่าทามบริเวณลำเขบายตอนกลาง โดยชุมชนบ้านม่วง ตำบลนาแก อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ได้ดำเนินการศึกษาระหว่างเดือนมีนาคม 2549 - เดือนมกราคม 2550 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสังคมพืชป่าทาม และการจัดการป่าทามของชาวบ้านจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างสังคมพืชป่าทามกับการจัดการป่าทาม การศึกษาสังคมพืชป่าทาม ใช้แปลงสุ่มตัวอย่างขนาด 20 x 20 เมตร จำนวนทั้งหมด 15 แปลง ศึกษาการจัดการป่าทาม และความสัมพันธ์ระหว่างสังคมพืชกับการจัดการโดยชุมชนบ้านม่วง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Snowball sampling ในกลุ่มชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมานานกว่า 30 ปี ขึ้นไป และมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสนทนากลุ่มและการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

ผลการศึกษาสังคมพืชป่าทาม พบชนิดพันธุ์ไม้ในแปลงสุ่มตัวอย่าง 33 ชนิด โดยพืชที่มีค่าความหนาแน่นสูงที่สุด คือ ฝ้ายน้ำ (*Mallotus thorelii*) 20.27 ต้น/ไร่ และแพบน้ำ (*Hymenocardia wallichii*) 18.40 ต้น/ไร่ พืชที่มีความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้สูงที่สุด คือ เค็ด (*Catunaregam spathulifolia*) 10 ต้น/แปลง และมะดัน (*Garcinia schomburgkiana*) 8.25 ต้น/แปลง พืชที่มีความเด่นสัมพัทธ์พื้นที่หน้าตัดมากที่สุด คือ สมัก (*Syzygium polyanthum*) 18.19 เปอร์เซ็นต์ และฝ้ายน้ำ (*Mallotus thorelii*) 9.84 เปอร์เซ็นต์ พืชที่มีค่าดัชนีความสำคัญทางนิเวศวิทยาสูงที่สุด คือ ฝ้ายน้ำ (*Mallotus thorelii*) 36.54 เปอร์เซ็นต์ และ สมัก (*Syzygium polyanthum*.) 33.79 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ ค่าดัชนีความหลากหลายของชนิดพืชในป่าทามมีค่าเท่ากับ 4.11 ส่วนลักษณะดินในป่าทาม โดยทั่วไปเป็นดินตะกอน เกิดจากการพัดพามาทับถมกันของแม่น้ำ เป็นดินเกิดใหม่ มีอายุน้อย และมีพัฒนาการของหน้าตัดดินต่ำ

ในการศึกษาการจัดการป่าทามของชุมชน พบว่า ชุมชนบ้านม่วงมีการจัดการป่าทามมาตั้งแต่เริ่มแรกที่มีการตั้งหมู่บ้านในปี พ.ศ. 2472 โดยมีการแบ่งงานด้านการจัดการออกเป็น การวางแผนการจัดการ การจัดสรรผลประโยชน์แก่ชุมชน การบังคับใช้กฎระเบียบ และการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ แต่การจัดการป่าทามในระยะเริ่มตั้งหมู่บ้าน - ปี พ.ศ. 2543 มีรูปแบบอย่างไม่เป็นทางการ จนกระทั่งมีหน่วยงานของรัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเมื่อปี พ.ศ. 2544 รูปแบบการจัดการป่าทามจึงเป็นทางการมากขึ้น มีทิศทางในการบริหารจัดการพื้นที่อย่างชัดเจน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า การจัดการมีความสัมพันธ์กับสังคมพืชป่าทามส่วนหนึ่งด้วย

Management of riparian forest on middle-zone Sebui River by Ban Muang villagers, Nakae Sub-district, Khamkeankaew District, Yasothon Province was conducted during March 2006-January 2007. The objective was to study plant community of riparian forest, management of the forest by community in the past up to the present, and relationship between management and plant community. Quadrat sampling method size 20 x 20 meter, total 15 plots was applied for plant community study. Snowball sampling method was used to study management of riparian forest and relationship between management and plant community in villagers who stay in the village longer than 30 years and age above 40 years old, collected the data by focus group discussion, observation and semi-structure interview.

The riparian forest community study resulted that there were 33 plant species in sampling plots. The highest density plant was *Mallotus thorelii* (20.27 trees/rai) and *Hymenocardia wallichii* (18.40 trees/rai). The highest abundance tree was *Catunaregam spathulifolia* (10 trees/rai) and *Garcinia schomburgkiana* (8.25 trees/rai). The plant of highest dominance basal area was *Syzygium polyanthum* (18.19%) and *Mallotus thorelii* (9.84%). The plant with highest IVI was *Mallotus thorelii* (36.54%). *Syzygium polyanthum* had lower value (33.79%). The species diversity index of riparian forest community was 4.11. The soil characteristic in the area was alluvial soil. It was a young soil with poor profile development.

On the other hand, the study found that Muang village started to manage riparian forest after established the village in 1929. The management can be divided into four parts: management planning, community benefit allocation, regulation control and other organization supports. However from the beginning to 2000, the management process of the community was informal. After that in 2001, the government organization participated in management process, so the management performance became more formal. Moreover, it found that management performance also have relationship with plant community.